

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ННІ ФЕМ ІМ. ОЛЕГА БАЛАЦЬКОГО
КАФЕДРА ФІНАНСІВ І ПІДПРИЄМНИЦТВА

До захисту допускається
Завідувач кафедри, проф.
_____ В.М.Боронос
« ____ » _____ 20__ р.

ДИПЛОМНА РОБОТА

НА ТЕМУ:

Аналіз фінансового стану підприємства та шляхи його зміцнення

Освітньо-кваліфікаційний рівень “Бакалавр”

Спеціальність _____

Керівник роботи:

(підпис)

К. В. Ілляшенко

(ініціали, прізвище)

Студент:

(підпис)

С.В.Хавро

(ініціали, прізвище)

Група:

Ф-61

Суми
2020

РЕФЕРАТ

Дипломна робота бакалавра 52 стор., 4 рис., 15 табл., 36 джерел літератури.

Мета дипломної роботи полягає у вивченні теоретичних та практичних засад аналізу фінансового стану підприємства та пошуку шляхів його покращання.

Об'єктом дослідження є теоретичні положення та методичні підходи до аналізу фінансового стану підприємства, а предмет дипломної роботи - фінансова діяльність АТ «Оператор газорозподільної системи «Сумигаз».

Методи дослідження: аналітичний метод, синтез, порівняння, метод коефіцієнтів, економіко-математичні методи.

Робота містить три розділи. У першому розділі «Сутність аналізу фінансового стану підприємства, його методи і прийоми» розкриваються теоретичні та методичні аспекти аналізу фінансового стану підприємства, а також сутність аналітичної роботи на підприємстві.

Другий розділ «Аналіз фінансового стану АТ «Оператор газорозподільної системи «Сумигаз» присвячений практичному застосуванню теоретико-методичних положень аналізу фінансового стану підприємства, у ньому проведено розрахунки з основних напрямків та показників аналізу фінансового стану на прикладі підприємства «Сумигаз».

У третьому розділі визначаються причини та пропонуються шляхи покращання фінансового стану підприємства.

ФІНАНСОВИЙ СТАН, МЕТОДИКА, ПОКАЗНИК, ЗБИТКОВІСТЬ, ПЛАТОСПРОМОЖНІСТЬ, ЛІКВІДНІСТЬ, ДІЛОВА АКТИВНІСТЬ, ФІНАНСОВА СТІЙКІСТЬ

ЗМІСТ

ВСТУП.....	5
1 СУТНІСТЬ АНАЛІЗУ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА, ЙОГО МЕТОДИ І ПРИЙОМИ	7
1.1 Сутність та принципи аналізу фінансового стану.....	7
1.2 Основні методи, прийоми і напрямки, аналізу фінансового стану підприємства.....	10
2 АНАЛІЗ ФІНАНСОВОГО СТАНУ АТ «ОПЕРАТОР ГАЗОРОЗПОДІЛЬНОЇ СИСТЕМИ «СУМИГАЗ».....	15
2.1. Коротка характеристика підприємства.....	15
2.2 Аналіз майнового стану та ділової активності підприємства.....	18
2.3 Аналіз фінансової стійкості, платоспроможності і ліквідності АТ «Сумигаз».....	22
2.4 Аналіз ділової активності та заборгованості підприємства.....	27
2.5 Аналітичні коефіцієнти.....	30
3 ПРИЧИНИ ТА ШЛЯХИ ПОКРАЩАННЯ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА.....	34
ВИСНОВКИ.....	40
ПЕРЕЛІК ПОСИЛАНЬ.....	42
ДОДАТОК А. Баланс підприємства.....	47
ДОДАТОК Б. Звіт про фінансові результати.....	50

ВСТУП

Актуальність теми. На сьогодні багато підприємств України знаходиться у кризовому стані, що викликаний пандемією COVID-19, а також впливом світової фінансової кризи, яка зростає по всьому світу. В таких складних умовах особливо важливим для сталого розвитку стає вирішення проблем адаптації фінансово-господарської діяльності підприємств до змін економічної ситуації у навколишньому середовищі. Тому дуже актуальними стають питання прийняття зважених рішень, що можна зробити лише на основі якісного аналізу фінансового стану підприємства, що дає змогу аналізувати, оцінювати, контролювати і по можливості коригувати у майбутньому основні фінансові параметри діяльності підприємства, нівелювати вплив негативних зовнішніх і внутрішніх факторів на фінансовий стан підприємства.

Мета дипломної роботи полягає у вивченні теоретичних та практичних засад аналізу фінансового стану підприємства та пошуку шляхів його покращання.

Проте поставлена мета не може бути досягнута без вирішення наступних завдань:

- визначити сутність та необхідність здійснення аналізу фінансового стану підприємства;
- дати характеристику джерел інформації для аналізу фінансового стану підприємства;
- проаналізувати методи, прийоми та напрямки аналізу фінансового стану;
- провести аналіз фінансового стану АТ «Оператор газорозподільної системи «СумиГаз»;
- дослідити його майновий стан, фінансову стійкість, ділову активність та ліквідність;

— визначити причини існуючого фінансового стану та шляхи його покращання.

Об'єктом дослідження є теоретичні положення та методичні підходи до аналізу фінансового стану підприємства, а предмет дипломної роботи - фінансова діяльність АТ «Оператор газорозподільної системи «СумиГаз».

Методи дослідження: аналітичний метод, синтез, порівняння, метод коефіцієнтів, економіко-математичні методи.

Структура роботи. Робота містить три розділи. У першому розділі «Сутність аналізу фінансового стану підприємства, його методи і прийоми» розкриваються теоретичні та методичні аспекти аналізу фінансового стану підприємства, а також сутність аналітичної роботи на підприємстві.

Другий розділ присвячений практичному застосуванню теоретико-методичних положень аналізу фінансового стану підприємства, у ньому проведено розрахунки з основних напрямків та показників аналізу фінансового стану на прикладі АТ «Оператор газорозподільної системи «СумиГаз».

У третьому розділі визначаються причини існуючого фінансового стану та пропонуються шляхи його для підприємства.

Під час написання дипломної роботи бакалавра застосовувалась така інформаційна база: законодавчо-нормативні документи, у тому числі стандарти (положення) бухгалтерського обліку, матеріали наукових та науково-практичних видань (періодичних і монографічних), а також фінансова звітність АТ «Оператор газорозподільної системи «СумиГаз» за 2019 рік.

1 СУТНІСТЬ АНАЛІЗУ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА, ЙОГО МЕТОДИ І ПРИЙОМИ

1.1. Сутність та принципи аналізу фінансового стану

Аналіз фінансового стану підприємства є досить дослідженим явищем, особливо в останні роки. Теоретичні та методичні аспекти оцінки фінансового стану підприємств розглядалися в роботах таких українських та зарубіжних вчених-економістів, як: Cardoso R.L. [1], Голов С. [11], Брейлі Р. [6], Базилінська О.Я. [4], Івахненко В.М. [15], Колесніченко А.С. [17], Косова Т.Д. [31], Худик О.Б. [33] та інші.

Крім того держава не стояла осторонь. В останні роки в Україні на державному рівні було прийнято цілий ряд методик для оцінки фінансового стану підприємства. Ось основні з них:

- 1) Методика проведення поглибленого аналізу фінансово-господарського стану неплатоспроможних підприємств та організацій [23];
- 2) Методика аналізу фінансово-господарської діяльності підприємств державного сектору економіки [21];
- 3) Положення про порядок здійснення аналізу фінансового стану підприємств, що підлягають приватизації [29];
- 4) Порядок проведення аналізу фінансово-господарського стану суб'єктів господарювання державних підприємств і підприємств...[30];
- 5) Методичні рекомендації щодо виявлення ознак неплатоспроможності підприємства та ознак дій з приховування банкрутства, фіктивного банкрутства чи доведення до банкрутства [24].

Але спочатку розглянемо основні теоретичні засади аналізу фінансового стану підприємства.

Економічна категорія «фінансовий стан підприємства» є результатом взаємодії багатьох (деякі науковці вважають – всіх) елементів фінансових відносин, що відображується у сукупності економічних чинників і

характеризується системою показників, коефіцієнтів, критеріїв, які відбивають наявність, розміщенні і використання фінансових ресурсів підприємства [1, 5, 6, 12, 33].

Метою аналізу є оцінювання якості фінансово-господарської діяльності підприємства, а також надання даних для прогнозування фінансового стану в майбутньому та забезпечення умов прийняття виваженого управлінського рішення різними групами споживачів інформації: акціонерами, інвесторами, кредиторами тощо.

Як зазначалося вище у виваженому оцінюванні фінансового стану підприємства зацікавлені більшість суб'єктів економічних відносин, проте кожний переслідує свої цілі. Так кредитори підприємства, в першу чергу хочуть дізнатися гарантії повернення кредитних ресурсів. А інвестори підприємства чекають збільшення віддачі від капіталу, який вони інвестували в підприємство, а це можливо лише за умови стійкого фінансового стану підприємства та оптимального співвідношення між джерелами його фінансування. Головним завданням управлінців підприємством є ефективне використання та розпорядження майном, устаткуванням, грошима на рахунках і в касі тощо.

Основні принципи аналізу фінансового стану представлені на рис. 1.1.

Завданнями аналізу фінансового стану підприємства є такі [4, 11, 15, 23, 31, 32, 33]:

- оцінювання фінансового стану підприємства;
- виявлення тенденцій (трендів) та певних закономірностей подальшого розвитку підприємства;
- виокремлення факторів нестабільності та негативного впливу на підприємство та його фінансовий стан;
- пошук та застосування резервів покращання фінансового стану підприємства

Рисунок 1.1 – Принципи аналізу фінансового стану підприємства [33]

Джерелами інформації при проведенні аналізу фінансового стану є:

– фінансова звітність підприємства (форми №1 – Звіт про фінансовий стан (Баланс), №2 - Звіт про фінансові результати, №3 – Звіт про власний капітал, №4 – Звіт про рух грошових коштів, №5 – Примітки до фінансової звітності);

– дані статистичної звітності (форма № 1 «Підприємство», яка має назву «Структурне обстеження підприємства» та містить певні дані для фінансового аналізу; форма № 1-Б, що включає дані про фінансові результати і дебіторську та кредиторську заборгованість нерезидентів; форма №1-ПВ з інформацією про стан заборгованості з виплати заробітної плати;

форма № 1п «Терміновий звіт про виробництво промислової продукції (товарів, послуг) за видами» містить інформацію про обсяг виробництва продукції (робіт, послуг) у порівнянних і поточних оптових цінах за звітний і попередній роки та інші);

– дані бухгалтерського та управлінського обліку;

– макроекономічні показники, що приймаються на державному рівні і публікуються у періодичному друку: ставки податків, рівень інфляції, курси валют тощо).

Тепер перейдемо до розгляду методичних засад аналізу фінансового стану підприємства.

1.2 Основні методи, прийоми і напрямки, аналізу фінансового стану підприємства

Основними методами аналізу фінансового стану більшість науковців [3, 4, 5, 11, 33, 35] вважають такі:

– горизонтального аналізу (аналізу динаміки за певний період, а також порівнянні кінцевих і попередніх значень за кожною статтею і визначення абсолютних і відносних змін);

– вертикального аналізу (аналізу структури балансу і визначення питомої ваги окремих статей у валюті балансу);

– коефіцієнтного аналізу (тобто визначення взаємозв'язків між окремими показниками балансу на базі розрахунку співвідношень між певними статтями балансу, які зазначаються у фінансовій звітності).

О. Я. Базилінська [4], крім наведених методів, додає також і трендовий аналіз, що дозволяє порівнювати кожную позицію звітності з аналогічними показниками попередніх періодів для визначення тренду (основної тенденції зміни показника). Трендовий метод дозволяє розрахувати вірогідні значення показників у майбутньому для створення певних прогнозів.

Ю. С. Цал-Цалко [35] і О. Я. Базилінська [4] вважають за потрібне включити до методів аналізу фінансового стану факторний аналіз, який в економіці застосовують для розрахунку причин зміни абсолютних і відносних показників під дією відокремлених чинників.

На нашу думку до переліку методів аналізу фінансового стану потрібно включати: горизонтальний та вертикальний аналізи, коефіцієнтний аналіз, трендовий та факторний аналізи, що дозволить не лише розрахувати ключові показники оцінки фінансового стану, але й прогнозувати його, виявивши причини зміни показників.

Прийоми аналізу фінансового стану досить різноманітні, їх застосування для конкретного аналізу залежить від його мети, об'єкта, наявних технічних можливостей тощо.

Традиційно для аналізу фінансового стану використовують такі прийоми [33, 35, 4, 25]:

- порівняння (порівнюють одержані показники з нормативними, оптимальними, середніми, базовими показниками, найкращими досягненнями в Україні та світі);

- деталізація (розшифрування окремих статей фінансової звітності за даними Приміток до фінансової звітності та бухгалтерського обліку);

- групування (процес зворотній деталізації – укрупнення певних статей звітності для визначення тенденції зміни показника);

- прийоми середніх та відносних величин (широко застосовується у вертикальному аналізі);

- прийоми динамічних рядів (використовується для аналізу фінансового стану за кілька років);

- індексні прийоми (застосування індексів для детального аналізу показників, особливо стосується аналізу виручки, прибутку, рентабельності тощо);

- елімінування (нівелювання впливу всіх факторів на підсумковий показник, крім одного, може застосовуватися у вигляді ланцюгових

підстановок, абсолютних різниць, відносних різниць, логарифмування тощо);

– балансові співвідношення (зіставлення взаємозалежних показників для визначення їх взаємного впливу).

Опрацювання фахових джерел з питань аналізу фінансового стану показало, що немає єдиного бачення стосовно напрямів цього аналізу [1, 2, 4, 5, 11, 33, 35]. Так, Ю. С. Цал-Цалко [35] виокремлює такі напрями, як оцінка стану активів, платоспроможності, фінансової стійкості, ділової активності, ефективності діяльності та ринкової активності [35]. А О. Я. Базилінська [4] напрями аналізу називає етапами аналізу і пропонує наступні: аналіз ефективності управління активами підприємства, аналіз джерел формування капіталу підприємства, аналіз ліквідності, аналіз фінансової стійкості, аналіз ділової активності, аналіз рентабельності, аналіз позиції підприємства на фінансовому ринку, визначення резервів підвищення ефективності діяльності підприємства. Окремі науковці вважають напрями аналізу блоками, хтось пунктами, але всі вони відокремлюють певні групи показників. Ми будемо називати їх «напрямками» аналізу і розділимо в залежності від походження методик на вітчизняні та зарубіжні (рис. 2.2) [3, 6, 8, 10, 14, 15, 28].

Оцінка майнового стану включає аналіз активу балансу, зміни валюти балансу, необоротних та оборотних активів підприємства, їх співвідношення, крім того передбачає розрахунок показників оновлення та зношення основних фондів, фондівіддачі тощо. Аналіз джерел капіталу підприємства передбачає вивчення пасиву балансу: розміру власного капіталу, довгострокової та короткострокової заборгованостей, а також їх співвідношення [21, 23, 24, 29, 30].

Аналіз фінансової стійкості зосереджується на визначенні наявності власних оборотних коштів підприємства та побудові тримірного показника фінансової стійкості в залежності від коштів, за рахунок яких фінансуються його запаси і витрати. Крім тримірного показника розраховують коефіцієнт концентрації власного та/або позикового капіталу; коефіцієнт їх

співвідношення тощо [16, 14, 19, 31].

Рисунок 1.2 – Напрями проведення аналізу фінансового стану підприємства [21, 22, 23, 24, 29, 31, 33]

Оцінювання ділової активності передбачає розрахунок безлічі показників оборотності: починаючи з показників оборотності оборотних коштів і закінчуючи оборотністю дебіторської і кредиторської заборгованостей, мобільних коштів тощо [25, 26, 29, 30].

Аналіз ліквідності та платоспроможності передбачає визначення рівня ліквідності балансу підприємства та розрахунок таких коефіцієнтів: коефіцієнт покриття; коефіцієнтів швидкої та абсолютної ліквідності; частка оборотних засобів в активах, коефіцієнт заборгованості.

Аналіз фінансових результатів передбачає детальне вивчення Звіту про фінансові результати (форма №2) з аналізом частого доходу, різних видів доходів, витрат і прибутку в динаміці за кілька періодів. За цим аналіз йде аналіз рентабельності, що передбачає розрахунок відносних показників прибутковості: коефіцієнта рентабельності активів; коефіцієнта

рентабельності власного капіталу; коефіцієнт рентабельності діяльності; коефіцієнт рентабельності продукції тощо [33, 25, 21, 35].

Напрямки проведення аналізу фінансового стану підприємства дещо різняться у вітчизняній та зарубіжній літературі за формою представлення результатів аналізу, але в цілому схожі. У другому розділі дипломної роботи бакалавра ми проведемо розрахунок фінансового стану АТ «Сумигаз» за зазначеними напрямками вітчизняних методик.

2 АНАЛІЗ ФІНАНСОВОГО СТАНУ АТ «ОПЕРАТОР ГАЗОРОЗПОДІЛЬНОЇ СИСТЕМИ «СУМИГАЗ»

2.1. Коротка характеристика підприємства

В дипломній роботі бакалавра ми будемо розглядати досить крупне підприємство у формі приватного акціонерного товариства (ПрАТ) АТ «Оператор газорозподільної системи «СумиГаз», зареєстроване у 1994 році. Статутний капітал підприємства на момент реєстрації складав 1048359 грн.

Основні види діяльності підприємства та коди за КВЕД:

- монтаж водопровідних мереж, систем опалення та кондиціонування (43.22);
- розподілення газоподібного палива через місцеві (локальні) трубопроводи (35.22)
- інші види освіти (85.59) для навчання працівників підприємства.

Організаційна структура підприємства складається із загальних зборів акціонерів, Наглядової ради, Правління. Для організації управління виробничими процесами створена така структура Голова Правління, технічний директор, комерційний директор, фінансовий директор, директор з безпеки, директор з капітального будівництва, а також профільні управління, відділи, служби, виробничі структурні підрозділи.

Закон України «Про засади функціонування ринку природного газу» (ст.16) для забезпечення переходу до повномасштабного ринку природного газу в Україні вимагав відокремлення функцій транспортування, розподілу та постачання природного газу, тому у грудні 2014 року юридично виокремили функції розподілу та постачання природного газу та створили ТОВ «СумиГаз Збут».

На сьогодні на підприємстві середньооблікова чисельність штатних працівників становить 1744 особи, ще 32 особи працює поза штатом, на умовах неповного робочого дня – ще 24 особи.

Фонд оплати праці для всіх категорій працівників на підприємстві у 2019 році становив 189590,3 тис. грн.

Розглянемо основні фінансово-економічні показники діяльності АТ «СумиГаз». Для дослідження підприємства важливим питанням є аналіз основних показників господарювання.

Таблиця 2.1 - Основні економічні показники діяльності АТ «СумиГаз» у 2017-2019 роках

Показники	Значення показників (на кінець року)			Відхилення 2019 р. від			
	2017р.	2018р.	2019р.	2017 року		2018 року	
				(+,-)	%	(+,-)	%
Чистий дохід (виручку) від реалізації продукції тис.грн	448724	424735	368421	-23989	-5,35	-56314	-13,26
Валовий прибуток, тис. грн.	-1599	-116250	-164155	-114651	7170,28	-47905	41,20
Чистий прибуток, тис. грн.	-68987	-101504	-263050	-32517	47,13	-161546	159,2
Собівартість продукції, тис. грн.	450323	540985	532576	90662	20,13	-8409	-1,55

Одним з основних показників фінансової діяльності будь якого підприємства (а тому, і АТ «СумиГаз») є дохід (виручка). За останні 3 роки (2017- 2019 рр.) дохід (виручка) від реалізації продукції підприємства мала тенденцію до зниження, так у 2018 році (до 2017 р.) зниження склало 23989 тис. грн. (- 5,35 %)., у 2019 році до 2018 року вже 56314 тис. грн. (- 13,26 %). Щорічне зменшення обсягів доходу (виручки) від реалізації в загальному контексті свідчить про зниження обсягів реалізації продукції. Зменшення виручки від реалізації зумовлює зниження також валового та чистого прибутку. Так у 2017 році підприємство отримало валового збитку - 1599 тис.грн., а чистого збитку – вже 68987 тис. грн., у 2018 року валовий збиток зріс на 114651 тис. грн., а чистий збиток – на 32517 тис.грн., 2019 рік став для підприємства випробувальний: валовий збиток зріс до 164155 тис.грн, а чистий збиток збільшився на 160 % і склав 161546 тис. грн.

Собівартість продукції не мала чіткого тренду, так у 2018 році у порівнянні з 2017 р. вона зросла на 20,13 %, а у 2019 р. у порівнянні з 2018 р.

– знизилась на 1,55 %.

Підприємство має стійку тенденцію до погіршення фінансових показників. Досить вдало це характеризує побудований графік (дані таблиці зобразимо графічно):

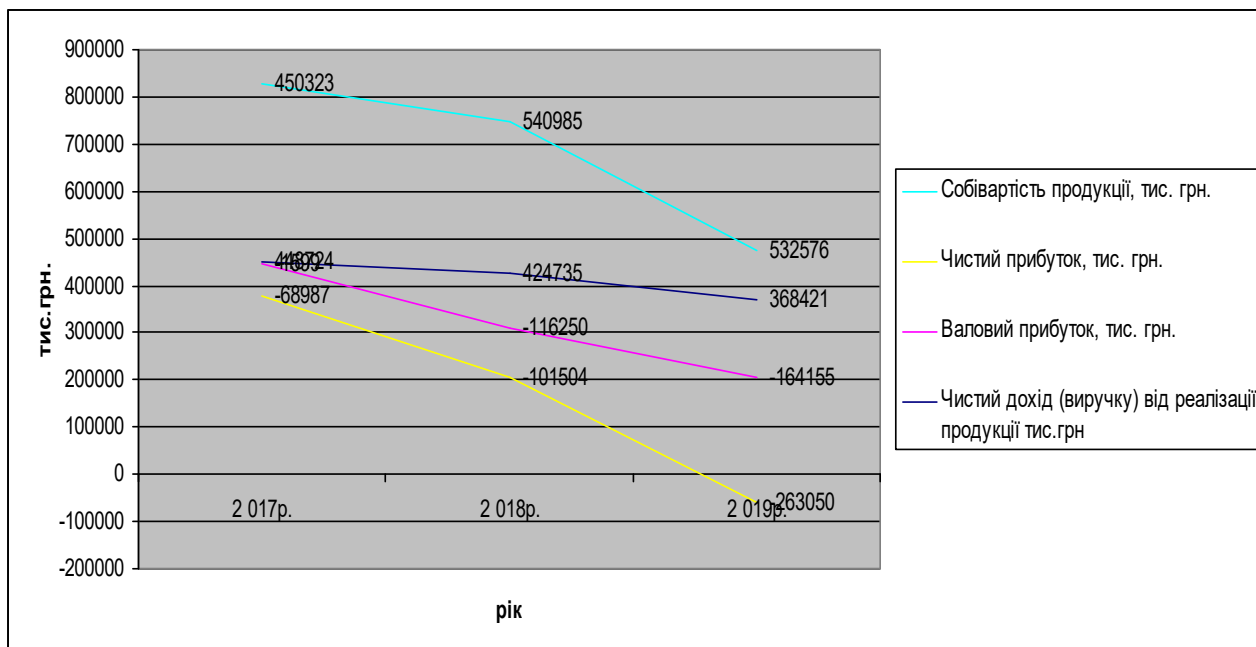

Рисунок 2.1 - Динаміка основних показників діяльності АТ «Сумигаз» за 2017 – 2019 роки.

Таким чином, АТ «Сумигаз» є типовим підприємством з незадовільними результатами діяльності.

Оцінка фінансового стану підприємства в теорії передбачає розгляд кожного показника, одержаного в процесі проведення фінансового аналізу, з позиції відповідності його фактичного рівня оптимальному рівню даного підприємства. При цьому досить важливим є визначення низки факторів, які впливали на розмір певного показника, перспективи розвитку підприємства у відповідному напрямку і способи досягнення конкретних цілей.

При аналізі фінансового стану підприємства у даній роботі ми використовували дві основні форми фінансової звітності: Баланс підприємства (Звіт про фінансовий стан - форму № 1) та Звіт про фінансові результати (форму № 2).

У наступних підрозділах дипломної роботи бакалавра проведемо аналіз фінансового стану АТ «Сумигаз» за такими напрямками: аналіз показників майнового стану; аналіз платоспроможності і фінансової стійкості; аналіз ліквідності; аналіз ділової активності та заборгованості підприємства; коефіцієнтний аналіз.

2.2 Аналіз майнового стану та ділової активності підприємства

Спочатку розглянемо баланс підприємства і проведемо його експрес-аналіз. Складемо агрегований баланс шляхом укрупнення окремих статей балансу (актив балансу - табл. 2.2, пасив балансу – табл.. 2.3).

Таблиця 2.2 – Актив порівняльного аналітичного балансу АТ «Сумигаз» (тис. грн.)

Актив	Абсолютні величини		Питома вага		Зміна			
	На початок року	На кінець року	На початок року	На кінець року	В абсолютних величинах	У питомій вазі	У % до величини на початок року (гр. 6: гр. 2)	У % до змін підсумку балансу (гр. 6:итог. гр. 6)
1	2	3	4	5	6	7	8	9
I. Основні засоби та інші необоротні активи	336184	348425	70,65	74,71	12241	4,06	3,6	-129,55
II. Оборотні активи	139650	117960	29,35	25,30	-21690	-4,06	-15,5	229,55
—запаси	1765	3386	0,37	0,73	1621	0,36	91,84	-17,16
—дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги	72627	63213	15,26	13,55	-9414	-1,71	-12,96	99,63
—дебіторська заборгованість за розрахунками та інша	53463	34392	11,24	7,37	-19071	-3,86	-35,67	201,83
— гроші та їх еквіваленти	11795	16969	2,48	3,64	5174	1,159	43,86	-54,76
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	0	0	0	0	0	0	0	0
Баланс	475834	466385	100	100	-9449	0	-1,98	100

Розглянемо зміни, що відбулися в активі балансу підприємства останнім часом. З таблиці видно, що у АТ «СумиГаз» за останній рік значно зменшилась сума активів: за рік – на 9449 тис.грн., при цьому зросла величина необоротних активів на 12241 тис.грн. або на 3,6 %, проте значно скоротилась сума оборотних активів: на 21690 тис.грн. (або на 15,5 %). Таке скорочення відбулося за рахунок зниження дебіторської заборгованості різних видів, що можна оцінити і позитивно для підприємства, тому що вартість запасів та грошей у підприємства у звітному періоді зросли: на 91,84 % та 43,86 % відповідно. Тобто грошові кошти зросли саме за рахунок того, що дебітори краще розраховувались за товари, роботи і послуги.

Розрахуємо коефіцієнт співвідношення необоротних і оборотних активів підприємства на початок і кінець періоду:

$$K_{c.a.п} = 336184 / 139650 = 2,41;$$

$$K_{c.a.к} = 348425 / 117960 = 2,95.$$

Ми бачимо, що на кінець 2019 року на 1 грн. оборотних активів у підприємства приходиться майже 3 грн. основних засобів. Такий баланс підприємства вважається немобільним.

Для аналізу пасиву балансу складаємо таблицю 3.3.

У структурі пасиву балансу підприємства у звітному періоді теж відбулися певні зміни: збільшилася величина поточних зобов'язань підприємства при зменшенні величини власного капіталу.

Власний капітал підприємства за звітний період зменшився на 258 млн. грн. (або у 3 рази). Згідно з даними «Звіту про власний капітал» зменшення власного капіталу відбулося через значні збитки, що підприємство отримало у попередньому 2018 та у 2019 роках.

У підприємства є невелика сума довгострокових зобов'язань: на початок року 32777 тис.грн., які на початок року скоротилися на 4,5 млн.грн. та значні короткострокові зобов'язання, що на початок року склали 359752 тис.грн., а на кінець року зросли на 70 % до 613 млн. грн. Зростання поточної заборгованості підприємства відбулось, у першу чергу, через збільшення

кредиторської заборгованості за товари, роботи, послуги на 252340 тис.грн. (55,5 %).

Таблиця 2.3 – Пасив порівняльного аналітичного балансу АТ «СумиГаз» (тис. грн.)

Пасив	Абсолютні величини		Питома вага		Зміна			
	На початок року	На кінець року	На початок року	На кінець року	В абсолютних величинах	У питомій вазі	У % до величини на початок року (гр. 6: гр. 2)	У % до змін підсумку балансу (гр.6:итог. гр. 6)
1	2	3	4	5	6	7	8	9
I. Власний капітал	83305	-174696	17,507	-37,46	-258001	-54,964	-309,71	2730,458
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення	32777	28329	6,888	6,074	-4448	-0,814	-13,57	47,074
III. Поточні зобов'язання і забезпечення у тому числі:								
Кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги	324771	577111	68,253	123,74	252340	55,488	77,7	- 2670,547
Поточні зобов'язання за розрахунками і інші	34981	35641	7,352	7,642	660	0,29	1,89	-6,985
VI. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	0	0	0	0	0	0	0	0
БАЛАНС	475834	466385	100	100	-9449	0	1,98	100

На зміну валюти балансу найбільше вплинуло зменшення власного капіталу та зростання короткострокової кредиторської заборгованості.

На підприємстві застосовується прямолінійний метод нарахування амортизації нематеріальних активів протягом строку корисного використання певного активу (для програмного забезпечення - 2-5 роки; для інших нематеріальних активів - 2 роки). Отримана інформація знаходить відображення у Звіті про прибутки та збитки та інший сукупний дохід.

Додатково нематеріальні активи перевіряються на знецінення при появі ризиків знецінення. Їх ліквідаційна вартість приймається нульовою.

Доцільна собівартість основних засобів АТ «СумиГаз» переважно визначає за амортизованою вартістю з урахуванням економічного знецінення за даними незалежної оцінки. Ліквідаційна вартість групи основних засобів приймається рівною нулю, тому що група використовує їх до кінця фізичного існування. Амортизація нараховується аналогічно нематеріальним активам, але середні строки корисного використання кожної групи активів такі: будівлі та споруди 5-50 років; газотранспортне обладнання 3-50 років; транспорт 1-12 років; інші основні засоби 3-25 років.

Незавершене будівництво до вводу будівництва в експлуатацію не амортизується підприємством.

Розрахуємо коефіцієнт зносу основних фондів:

$$K_{зп} = 240768 / 529853 = 45,44 \%$$

$$K_{зк} = 263316 / 564498 = 46,64 \%$$

Коефіцієнт оновлення основних фондів визначимо шляхом ділення введених за рік основних фондів до їх вартості на початок періоду.

Коефіцієнт придатності основних фондів є зворотнім до коефіцієнту зносу. Фондовіддача показує доход, який підприємство отримало з 1 грн основних фондів:

$$F_{вп} = 424735 / 336184 = 1,057;$$

$$F_{вк} = 368421 / 348425 = 1,26.$$

Таблиця 2.4 – Показники майнового стану підприємства

№	Найменування показника	на початок періоду	на кінець періоду	відхилення
1	Коефіцієнт зносу ОФ $K_{зп}$	45,44%	46,64%	1,2 %
2	Загальна вартість ОФ, тис.грн.	529853	564498	34645
3	Коефіцієнт оновлення ОФ	6,83%	6,53 %	-0,3 %
4	Коефіцієнт придатності ОЗ, $K_{пр} \cdot (1 - K_{зп})$	54,56 %	53,36 %	-1,2%
5	Фондовіддача Фв	1,057	1,263	0,206

В наступному підрозділі роботи проаналізуємо фінансову стійкість, платоспроможність і ліквідність підприємства.

2.3 Аналіз фінансової стійкості, платоспроможності і ліквідності АТ «Сумигаз»

У підприємства значні збитки, власний капітал підприємства за звітний період значно зменшився, що може стати причиною значного зниження фінансової стійкості підприємства. Для прояснення ситуації визначимо абсолютні показники фінансової стійкості підприємства на початок і кінець періоду, а потім на їх підставі побудуємо тривимірний показник фінансової стійкості підприємства.

Перший показник – наявність власних оборотних коштів:

$$OZ_{\text{вл. п}} = 83305 - 336184 = -252879 \text{ тис. грн.}$$

$$OZ_{\text{вл. к}} = -174696 - 348425 = -523121 \text{ тис. грн.}$$

Другий показник – наявність власних засобів і довгострокових джерел коштів буде розрахований аналогічно першому показнику, тому що у підприємства немає довгострокових позикових засобів:

$$OZ_{\text{влк. п}} = 83305 + 32777 - 336184 = -220102 \text{ тис. грн.}$$

$$OZ_{\text{влк. к}} = -174696 + 28329 - 348425 = -494792 \text{ тис. грн.}$$

Третій показник – загальна величина основних джерел формування запасів і витрат:

$$OZ_{\text{п}} = 83305 + 32777 + 359752 - 336184 = 139650 \text{ тис. грн.}$$

$$OZ_{\text{к}} = -174696 + 28329 + 612752 - 348425 = 117960 \text{ тис. грн.}$$

Складаємо для наочності таблицю 2.4.

Згідно із розрахованими у таблиці 2.4 показниками підприємство знаходиться у передкризовій ситуації, а не в кризовій лише тому, що значно наростило свою короткострокові кредиторську заборгованість.

Таблиця 2.4 – Розрахунок тривимірного показника фінансової стійкості підприємства

Показники	На початок періоду	На кінець періоду	Зміни за період
1	2	3	4
1. Джерела власних коштів	83305	-174696	-258001
2. Основні кошти та інші необоротні активи	336184	348425	12241
3. Наявність власних оборотних коштів (ряд.1-ряд.2)	-252879	-523121	-270242
4. Довгострокові кредити і позикові кошти	32777	28329	-4448
5. Наявність власних і довгострокових позикових джерел формування запасів і витрат (ряд.3+ряд.4)	-220102	-494792	-274690
6. Короткострокові кредити і позикові кошти	359752	612752	253000
7. Загальна величина основних джерел формування запасів і витрат (ряд.5+ряд.6)	139650	117960	-21690
8. Загальна величина запасів і витрат	1765	3386	1621
9. Надлишок (+) чи дефіцит (-) власних оборотних коштів (ряд.3-ряд.8)	-254644	-526507	-271863
10. Надлишок (+) чи дефіцит (-) власних і довгострокових позикових джерел формування запасів і витрат (ряд.5-ряд.8)	-221867	-498178	-276311
11. Надлишок (+) чи дефіцит (-) загальної величини основних джерел формування запасів і витрат (ряд.7-ряд.8)	137885	114574	-23311
12. Трикомпонентний показник типу фінансової ситуації ($S = S(\text{ряд.9}), S(\text{ряд.10}), S(\text{ряд.11})$)	(0, 0, 1)	(0, 0, 1)	

Підприємство зовсім не забезпечене власними коштами для фінансування запасів і витрат.

Стан підприємства можна охарактеризувати як нестійкий, передкризовий. Цей стан пов'язують зі зменшенням платоспроможності, але при можливості відновлення рівноваги за рахунок поповнення реального власного капіталу та збільшення власних оборотних коштів або шляхом додаткового залучення довгострокових кредитів та позикових коштів.

Тепер перейдемо до аналізу ліквідності балансу підприємства, а коефіцієнти ліквідності будуть розраховані в підрозділі 2.4 роботи.

Підрахуємо складові балансу ліквідності за групами активів і пасивів.

Так, найбільш ліквідні активи (A1) – грошові кошти:

$$A1_{\text{п}}=11264 \text{ тис. грн.}$$

$$A1_{\text{к}}=16927 \text{ тис. грн.}$$

Швидко реалізовані активи (A2) містять дебіторську заборгованість за товари, роботи, послуги, дебіторську заборгованість за розрахунками, поточні фінансові інвестиції:

$$A2_{\text{п}}=72627+53463= 126090 \text{ тис. грн.}$$

$$A2_{\text{к}}=63213+34392=97605 \text{ тис. грн.}$$

Повільно реалізовані активи (A3) включають запаси підприємства, його інші фінансові інвестиції, інші оборотні активи:

$$A3_{\text{п}}=1765+1000+531=3296 \text{ тис. грн.};$$

$$A3_{\text{к}}=3386+1000+42=4428 \text{ тис. грн.}$$

Важко реалізовані активи містять практично всі показники I розділу активу балансу (вартість основних засобів, нематеріальних активів, незавершених капітальних інвестицій, довгострокову дебіторську заборгованість відстрочені податкові та інші необоротні активи:

$$A4_{\text{п}}=482+25367+289050+17404+1979+867= 335184 \text{ тис. грн.}$$

$$A4_{\text{к}}=575+25686+301182+9951+9507=347425 \text{ тис. грн.}$$

Тепер визначимо групи зобов'язань за ступенем терміновості їх погашення. Найбільш термінові зобов'язання (П1) – це кредиторська заборгованість і короткострокові зобов'язання за розрахунками:

$$П1_{\text{п}}=324771+34981=359752 \text{ тис. грн.}$$

$$П1_{\text{к}}=577111+35641=612752 \text{ тис. грн.}$$

Короткострокових кредитів банку (П2) у підприємства немає.

Довгострокові пасиви (П3):

$$П3_{\text{п}}=32777 \text{ тис. грн.}$$

$$П3_{\text{к}}=28329 \text{ тис. грн.}$$

Постійні пасиви (П4) – основні засоби підприємства:

$P4_{п}=85305$ тис. грн.

$P4_{к}=-174696$ тис. грн.

На основі розрахованих вище показників складемо аналітичну таблицю

2.5.

Таблиця 2.5 – Ліквідність балансу підприємства

АКТИВ	На початок періоду	На кінець періоду	ПАСИВ	На початок періоду	На кінець періоду	Платіжний чи надлишок недолік		У % до розміру підсумку групи балансу	
						на початок періоду	на кінець періоду	на початок періоду	на кінець періоду
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1. Найбільш ліквідні активи	11264	16927	1. Найбільш термінові зобов'язання	359752	612752	- 348488	- 595825	-96,869	-97,238
2. Швидко реалізовані активи	126090	97605	2. Короткострокові пасиви	0	0	126090	97605	0	0
3. Повільно реалізовані активи	3296	4428	3. Довгострокові пасиви	32777	28329	-29481	-23901	-89,944	-84,369
4. Важко реалізовані активи	335184	347425	4. Постійні пасиви	83305	- 174696	251879	522121	302,35 8	- 298,87 4
БАЛАНС	475834	466385	БАЛАНС	475834	466385	x	x	x	x

Основний висновок, який можна зробити - баланс підприємства є абсолютно неліквідним. Тобто у підприємства немає можливості повністю розрахуватися по своїм найбільш терміновим зобов'язанням. На нашу думку таке співвідношення груп показує, що підприємство знаходиться у загрозовому становищі.

Розглянемо структуру запасів підприємства за даними Приміток до фінансової звітності. Складемо таблицю 2.6. Запаси підприємства складаються із запчастин і витратних матеріалів та скрапленого і природного газу, а також інших запасів вартість яких незначна.

Таблиця 2.6 – Аналітична таблиця стану запасів (розділ VIII Приміток до фінансової звітності)

Статті	Абсолютні величини		Питома вага, %				
	на початок звітного періоду	на кінець звітного періоду	на початок звітного періоду	на кінець звітного періоду	в абсолютних величинах (3-2)	у питомій вазі (5-4)	у % до зміни підсумку балансу
1	2	3	4	5	6	7	8
Запчастини і витратні матеріали	687	1026	38,924	30,301	339	-8,623	20,913
Скраплений і природний газ	367	926	20,793	27,348	559	6,555	34,485
Інші	711	1434	40,283	42,351	723	2,068	44,602
Разом	1765	3386	100	100	1621	0	100

Зразу впадає у вічі специфіка запасів підприємства. У підприємства вартість запасів мізерна особливо у порівнянні з дебіторської заборгованістю.

Основну частину запасів підприємства складають запасні частини і витратні матеріали для ремонту газотранспортного обладнання (на початок року вартість їх становила 687 тис. грн, а на кінець зросла майже на 50 % і досягла 1026 тис. грн.).

Крім того у підприємства є запас скрапленого і природного газу, який на початок 2019 року складав 367 тис.грн. На кінець року запаси газу теж зросли у 1,5 рази і досягли 926 тис.грн. Всі інші запаси підприємства не перевищували на початок року 720 тис.грн., а на кінець року зросли у 2 рази до 1434 тис.грн.

Як уже не раз згадувалося вище, 2019 і попередній 2018 рік підприємство закінчило зі значними збитками, тому показники рентабельності підприємства розрахувати неможливо.

Отже, виходячи з зазначеного вище аналізу можна сказати, що фінансовий стан підприємства досить складний. А за 2019 рік він ще погіршився.

2.4 Аналіз ділової активності та заборгованості підприємства

Перейдемо до визначення показників ділової активності АТ «Сумигаз».

Ділова активність підприємства визначається динамікою його розвитку, досягненням визначених цілей та відображується у натуральних, а також вартісних показниках.

З фінансової точки зору ділова активність підприємства насамперед визначається швидкістю обороту його коштів, відзеркалює ефективність його роботи з авансованими ресурсами та споживання останніх в процесі виробництва. Розрахуємо показник оборотності оборотних активів підприємства (табл. 2.7).

Таблиця 2.7 – Розрахунок показника оборотності оборотних активів підприємства

Показник	Попередній період	Звітний період	Відхилення (+, -)
			2019 / 2018
1. Виручка від реалізації	424735,00	368421,00	-56314,00
2. Середній залишок оборотних активів, тис. грн.	117960,00	139650,00	+21690,00
3. Тривалість обороту, дні	99,98	136,46	36,48
4. Одноденний оборот, тис. грн	1179,82	1023,39	-156,43

Із даних таблиці видно, що оборотність оборотних коштів підприємства погіршилась. Зросла тривалість одного обороту з 99,98 днів у минулому році до 136,5 днів у 2019 р.

Розрахуємо коефіцієнти оборотності дебіторської заборгованості (віднесемо виручку від реалізації до розміру дебіторської заборгованості):

$$K_{\text{одз. п}} = 424735 / (72627 + 45556 + 7310 + 597) = 3,37 \text{ обороти}$$

$$K_{\text{одз. зв}} = 368421 / (63213 + 27099 + 6773 + 520) = 3,78 \text{ обороти}$$

Підрахуємо, скільки днів у рік обертається дебіторська заборгованість:

$$O_{\text{дз. п}} = 360 / 3,37 = 106,8 \text{ днів}$$

$$O_{\text{дз. зв}} = 360 / 3,78 = 95,2 \text{ днів.}$$

Знаходимо коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості :

$$K_{\text{окз.п}} = 424735 / (539360 + 8499 + 9456 + 8499 + 66 + 9456 + 35641) = 0,7 \text{ оборотів,}$$

$$K_{\text{окз.зв}} = 368421 / (286273 + 17743 + 4032 + 2235 + 8534 + 66 + 8886 + 34981) = 1,2$$

оборотів.

Знаходимо, скільки днів триває один оборот:

$$O_{\text{кз.п}} = 360 / 0,7 = 514 \text{ днів}$$

$$O_{\text{кз.к}} = 360 / 1,2 = 300 \text{ днів.}$$

Розраховані показники свідчать про прискорення оборотності дебіторської заборгованості і при одночасному зниженні оборотності кредиторської заборгованості.

Знаходимо співвідношення дебіторської і кредиторської заборгованості підприємства:

$$K_{\text{співв.д/крз.п}} = 97605 / 610977 = 0,16 \text{ разів,}$$

$$K_{\text{співв.д/крз.к}} = 126090 / 362750 = 0,35 \text{ рази.}$$

Деякі науковці вказують, що для підприємства краще перевищення дебіторської заборгованості над кредиторською, це підвищує фінансову стійкість підприємства, в нашому випадку дебіторська заборгованість у рази менша ніж кредиторська. Це вважається негативним для підприємства. Нижче розглянемо з чим пов'язана така ситуація.

У таблиці 2.8 проаналізуємо кредиторську заборгованість.

Найбільшу частку займає кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги, яка на початок року становила 286273 тис.грн., а на кінець року вона зросла до 539360 тис.грн. (майже в 2 рази). На другому місці за розміром кредиторська заборгованість за розрахунками за одержаними авансами: 17743 тис.грн. на початок року та 13158 тис.грн. - на кінець року.

У таблиці 2.9 розглянемо співвідношення дебіторської та кредиторської заборгованостей.

Таблиця 2.8 – Аналіз кредиторської заборгованості

Розрахунки з кредиторами	на початок періоду		на кінець періоду		Зміни	
	грн.	%	грн.	%	грн.	%
1. Кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги	286273	79,58	539360	88,02	253087	8,45
2. Поточна кредиторська заборгованість за:						
— довгостроковими зобов'язаннями	5888	1,64	6397	1,04	509	-0,59
— з бюджетом	4032	1,12	7383	1,20	3351	0,08
— розрахунками зі страхування	2235	0,62	2248	0,37	13	-0,25
— розрахунками з оплати праці	8534	2,37	8499	1,39	-35	-0,99
— одержаними авансами	17743	4,93	13158	2,15	-4585	-2,78
розрахунками з учасниками	66	0,02	66			
із внутрішніми розрахунками	8886	2,47	9456	1,54	570	-0,93
Інші поточні зобов'язання	26095	7,25	26185	4,27	90	-2,98
Усього	359752	100,00	612752	100,00	253000	0,00

Таблиця 2.9 – Співвідношення дебіторської та кредиторської заборгованостей

Розрахунки з кредиторами	Дебіторська заборгованість		Кредиторська заборгованість		Перевищення кредиторської заборгованості	
	початок року	кінець року	початок року	кінець року	почато к року	кінець року
1. заборгованість за товари, роботи, послуги	72627	63213	286273	539360	213646	476147
2. зобов'язання за розрахунками:	45556	27099	17743	0	-27813	-27099
— з одержаних авансів						
— з бюджетом	7310	6773	4032	8499	-3278	1726
— зі страхування			2235	9456	2235	9456
з оплати праці			8534	8499	8534	8499
— з учасниками			66	66	66	66
— із внутрішніми розрахунками			8886	9456	8886	9456
Інші поточні зобов'язання	597	520	34981	35641	34384	35121
Усього	126090	97605	362750	610977	236660	513372

Розрахуємо оборотність капіталу підприємства:

$$O_{K. П} = 424735 / 475834 = 0,9 \text{ обороту};$$

$$O_{K. К} = 368421 / 466385 = 0,8 \text{ обороту}.$$

Показник ще раз доводить, що у випадку АТ «Сумигаз» про ділову активність можна не згадувати, а на кінець року вона ще зменшилась.

Коефіцієнт оборотності мобільних засобів:

$$O_{\text{мз. п}} = 424735 / (11264 + 1765) = 32,35 \text{ обороти}$$

$$O_{\text{мз. к}} = 368421 / (16927 + 3386) = 18,15 \text{ обороту}$$

Оборотність мобільних засобів (запасів і коштів) зменшилася.

Все-таки основний висновок за розрахованими показниками наступний: на підприємстві низька ділова активність, воно збиткове і нерентабельне.

2.5 Аналітичні коефіцієнти

Для аналізу фінансового стану підприємства розроблено багато різних коефіцієнтів, різні методики зосереджуються на окремих з них. У попередніх підрозділах роботи ми вже розрахували кілька, а в цьому підрозділі зробимо більш детальний саме коефіцієнтний аналіз.

Такий аналіз фінансового стану АТ «Сумигаз» зробимо за допомогою таблиці, щоб зменшити масштаб розрахунків та подати їх більш наглядно (таблиця 2.10).

Таблиця 2.10 - Класифікація і порядок розрахунку основних коефіцієнтів для оцінки фінансового стану підприємства

№ п/п	Показники оцінки	Порядок розрахунку	На початок звітнього періоду	На кінець звітнього періоду
1.	Коефіцієнти ліквідності і платоспроможності			
1.1	Величина власних оборотних коштів (функціонуючий капітал)	Власний капітал + Довгострокові зобов'язання – основні засоби і вкладення, чи поточні активи – поточні зобов'язання	-220102 тис. грн.	-494792 тис. грн.
1.2	Маневреність власних оборотних коштів	Грошові кошти/Функціонуючий капітал	- 0,05	-0,03

Продовження табл. 2.10

1.3	Коефіцієнт покриття загальний	Поточні активи/ Поточні зобов'язання	0,391	0,194
1.4	Коефіцієнт швидкої ліквідності	Грошові кошти, розрахунки й інші активи/ Поточні зобов'язання	0,383	0,187
1.5	Коефіцієнт абсолютної ліквідності (платоспроможність)	Грошові кошти/ Поточні зобов'язання	0,031	0,028
1.6	Коефіцієнт автономії (незалежності)	Власний капітал/ Майно підприємства	0,175	-0,375
1.7	Коефіцієнт співвідношення позикових і власних засобів	Позикові кошти/ Власний капітал	0,393	-0,162
1.8	Оборотність матеріальних запасів	Виручка/ Матеріальні запаси	240	109
2.	Показники фінансової стійкості і стабільності підприємства			
2.1	Коефіцієнт концентрації власного капіталу	Власний капітал/ Активи	0,175	-0,375
2.2	Коефіцієнт фінансової залежності	Активи/ Власний капітал	5,712	-2,670
2.3	Коефіцієнт концентрації залученого капіталу	Залучений капітал/ Усього господарських засобів	0,825	1,37
2.4	Коефіцієнт інвестування	Власний капітал/Необоротні активи	0,248	-0,501

Інтерпретуємо отримані коефіцієнти та проведемо аналіз фінансового стану підприємства за зазначеними даними.

За звітний період відбулося значне зменшення власних оборотних коштів підприємства (функціонуючого капіталу) з -220102 тис. грн. до -494792 тис. грн., яке свідчить про те, що підприємство не має власних оборотних коштів та погіршення його фінансового стану. Коефіцієнт маневреності власних оборотних коштів це підтверджує.

Коефіцієнт автономії має нормативне значення більше 0,5. У АТ «СумиГаз» на початок року значення показника 0,175, а на кінець року взагалі від'ємне, бо у підприємства значний нерозподілений збиток.

Підприємство є платоспроможним, коли його загальні активи перевищують поточні. Неплатоспроможність характеризує нездатність підприємства задовольнити вимоги кредиторів з оплати товарів, сплати платежів у бюджет, зарплати тощо.

Для різних категорій споживачів фінансової інформації методики аналізу фінансового стану пропонують різні показники ліквідності: коефіцієнт абсолютної ліквідності - для постачальників сировини і матеріалів; коефіцієнт швидкої ліквідності - для банків; коефіцієнт поточної ліквідності (або покриття) - для покупців і власників акцій та облігацій підприємства. Коефіцієнт покриття повинний бути більше 1. У підприємства на початок року було 0,391, а на кінець стало ще менше: 0,194. Коефіцієнт швидкої ліквідності має бути більше 0,5, а у підприємства, що розглядається на початок року 0,383, а на кінець знизився до 0,187. Коефіцієнт абсолютної ліквідності характеризує рівень покриття зобов'язань активами підприємства, термін перетворення яких на гроші відповідає терміну погашення зобов'язань. Нормативне значення - більше 0,2. Для АТ «СумиГаз» розраховано на початок року 0,031, а на кінець 0,028, що значно менше за нормативне значення.

Коефіцієнт фінансової залежності з нормативним значенням до 1 доводить, що підприємство фінансово залежне: на початок року показник дорівнював 5,7, а на кінець року був від'ємним. А більшість методик фінансового аналізу навіть не розглядають варіанти, коли у власного капіталу підприємства від'ємне значенням.

Частку залучених коштів у формуванні активів показує коефіцієнт концентрації залученого капіталу. Його оптимальне значення визначається як $<0,5$. У АТ «СумиГаз» на початок року значення коефіцієнту було 0,825, а на кінець – вже 1,37, що у порівнянні з нормативним значенням

неприпустимо.

Отже, можна зробити такі висновки: за минулий період фінансовий стан підприємства значно погіршився: підприємство не лише має значні збитки, його платоспроможність та можливість відповідати за своїми зобов'язаннями теж під загрозою.

Підприємство належить до газової сфери, займається розподілом газу, що в умовах України робить його природним монополістом, а тому не зовсім зрозуміло, яким чином підприємство з монопольним становищем на ринку може нести такі значні збитки. Певним чином така ситуація обумовлена розділенням підприємства на постачальника газу (Акціонерне товариство «Оператор газорозподільної системи «Сумигаз») та підприємство, що реалізує газ споживачам (Товариство з обмеженою відповідальністю «Сумигаззбут»). Але вивчення нами консолідованої звітності Групи, куди входять обидва підприємства показало збиткову діяльність також і ТОВ «Сумигаззбут». Ми вважаємо, що причини збиткової неефективної діяльності підприємства полягають не лише у неефективному менеджменті, вони більш глибокі. Тому розглянемо їх та шляхи покращання фінансового стану підприємства у наступному розділі дипломної роботи бакалавра.

3 ПРИЧИНИ ТА ШЛЯХИ ПОКРАЩАННЯ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА

У всьому світі газорозподільні підприємства є найкращими об'єктами для вкладання коштів з отриманням постійного доходу протягом тривалого періоду. Якби в Україні нормально функціонував фондовий ринок, то з часом недержавні пенсійні фонди та страхові компанії могли б у них вкладати кошти (не надто прибутково, але надійно).

В Україні все не так, бо значна частина газорозподільних підприємств була приватизована сумнівним чином. «Нафтогаз України» у кінці 90-х рр.. ХХ ст. передав облгазам у безоплатне використання державні газорозподільні мережі, які на сьогодні є основою майнових комплексів останніх. Тобто в додаток до куплених задешево облгазів їх власники безкоштовно отримали контроль над основним активом, справедлива вартість якого оцінюється різними фахівцями у кілька млрд. євро.

На сьогодні найбільшим власником операторів газорозподільних мереж (ГРМ) в Україні є Дмитро Фірташ (володіє 18 операторами ГРМ, у тому числі і підприємством «СумиГаз», всі підприємства об'єднані у групу «Регіональна газова компанія» (РГК)). Метою підприємця була побудова вертикально-інтегрованого бізнесу і тодішня влада в цьому йому допомогала. Але в останні роки влада у країні кілька разів значно змінювалася, змінювалися економічні і політичні вектори розвитку і тепер Дмитро Фірташ не може розвивати свій бізнес як раніше, за підтримки владних структур.

На ринку щодо продажів групі підприємств Д. Фірташа доводиться на рівних, без привілеїв конкурувати з більш потужними учасниками ринку: державним НАК «Нафтогаз» та «Енергетичними ресурсами України» (ЕРУ), що належить Андрію Фавоврову.

Устаткування газорозподільних мереж роками не ремонтувалося: станом на 2016 р. в аварійному стані знаходилось більше 3200 км газопроводів, 5500 ГРП. Щоб виправити ситуацію обласні оператори

газорозподільних систем повинні щорічно вкладати у модернізацію мережі не менше 7 млрд. грн. (для порівняння – за існуючими інвестиційними програмами підприємств галузі ця сума менше 450 млн.грн. на рік).

На сьогодні виручка газорозподільних підприємств, на думку експертів, напряму залежить від тарифу, який встановлює Національна комісія з регулювання енергетики (НКРЕКП). Так Асоціація газового ринку (лобіст інтересів газорозподільних підприємств) вказує, що існуючі тарифи для останніх не повністю покривають витрати на утримання газових мереж, а НАК «Нафтогаз України», навпаки, зазначає, що тариф є рентабельним. Крім того, керівництво НАК «Нафтогаз», наголошує, що оператори ГРМ економлять газ, а записують його на неіснуючих споживачів (так звані «мертві душі»).

Для доказу своїх слів Андрій Коболев навів приклад про компанію «Кіровоградгаз», в якій було проведено перевірку після повернення її в державну власність і виявлено 384 фіктивних споживача, які відповідно до документів спожили 9,8 млн кубів газу вартістю понад 78 млн грн. Він вважає, що ці кошти були вкрадені.

Щоб зрозуміти, що відбувається на газовому ринку і у фінансовій діяльності інших облгазів, розглянемо фінансові показники операторів ГРМ. На запит [] НКРЕКП надала інформацію за 2017 рік про фінансові результати всіх облгазів. І за цими даними лише 4 облгази у 2017 році відпрацювали прибутково (невеликі «Шепетівкагаз», дочірнє підприємство «Монтажник» (невелика газорозподільна мережа у Жмеринському районі Вінницької області), також великі та потужні – «Київгаз» з великою кількістю споживачів, та «Донецькоблгаз», у якого більша частина на окупованій території).

У таблиці 3.1 наведемо частину отриманих даних про фінансові результати операторів ГРМ, ті що стосуються прибуткових та підприємств Д. Фірташа.

Як бачимо, всі підприємства Д. Фірташа збиткові.

У 2017 році загальна тарифна виручка облгазів склала близько 13 млрд грн., при цьому всі оператори ГРМ згенерували збитків на майже 2 млрд грн.

Таблиця 3.1 - Фінансові результати діяльності операторів ГРМ в 2017 році в розрізі тарифної виручки (витяг)

Оператор ГРМ*	Тарифна виручка, млн. грн	Прибуток/ збиток (-), млн грн
ПАТ «Дніпропетровськгаз»	969,66	-209,71
ПАТ «Львівгаз»	952,67	-87,60
ПАТ «Київоблгаз»	907,47	-310,45
ПАТ «Вінницягаз»	562,81	-67,29
ПАТ «Харківгаз»	547,56	-151,83
ПАТ «Івано-Франківськгаз»	480,69	-28,27
ПАТ «Київгаз»** (Ю.Бойко)	461,61	9,92
ПАТ «Запоріжгаз»	450,71	-56,70
ПАТ «Полтавагаз» (Олексій Лелюк)	446,23	-54,50
ПАТ «Сумигаз»	422,46	-47,44
ПАТ «Хмельницькгаз»	413,76	-24,27
ПАТ «Донецькоблгаз»** (Endless Moonlight, Trading Field (Гонконг), вирогідню Сергій Курченко)	412,96	18,73
ПАТ «Чернігівгаз»	380,94	-71,47
ПАТ «Житомиргаз»	377,64	-65,66
ПАТ «Харківміськгаз»	370,69	-22,12
ПАТ «Дніпрогаз»	367,41	-38,86
ПАТ «Рівнегаз»	361,90	-29,30
ПАТ «Волиньгаз»	345,20	-39,98
ПАТ «Миколаївгаз»	343,80	-94,90
ПАТ «Закарпатгаз»	328,73	-11,70
ПАТ «Криворіжгаз»	318,73	-28,49
ПАТ «Луганськгаз»	300,86	-7,87
ПАТ «Чернівцігаз»	254,52	-66,21
ВАТ «Кіровоградгаз» (НАК «Нафтогаз»)	247,07	-29,99
ПАТ «Тисменицягаз»	28,41	-0,56
ПАТ «Шелехівкагаз»** (Ігор Раєв, Володимир Турієвський)	20,63	0,89
ДочП «Монтажник»** ТОВ ТД «Валіпор» (Олег Бахматюк)	2,90	0,46

* - у дужках прізвище власника або назва контролюючої групи, де не вказано – РГК, Д.Фірташ.

**Жирним виділені прибуткові оператори ГРМ

Джерело: інформація НКРЕКП, [10]

Постає справедливе питання: звідки такі збитки? За версією НАК «Нафтогаз», ресурс списується як виробничо-технологічні витрати (ВТВ).

ВТВ – це такі втрати газу, які виникають при обслуговуванні мереж. Вони пов'язані з тим, що під час ремонтів та відповідно до метрологічних умов показників лічильників із труби випускають газ. Але обсяг газу є досить значним, бо подається у трубах він під тиском.

Як зростають ці витрати? Облгази витрачають на ВТВ значно менше газу, чим передбачено нормами, які встановлює НКРЕКП. Але Асоціація газового ринку вважає, що більше збитків несе занижена ціна на викуп газу для так ВТВ.

Відповідно до наказу Міненерговугілля №847 від грудня 2015 року зі змінами і доповненнями, загальний обсяг ВТВ для операторів ГРМ складає 992 млн м³.

Рівень втрат природного газу в Україні складає 4,5 %, тоді як у Європі він не перевищує 2-2,5 %. Тобто якщо взяти до уваги цифру 992 млн.м³ з попереднього абзацу, перевитрата сягає 500 млн.м³ на рік. Таким чином лише офіційно переплата за «понадєвропейські» втрати для споживачів газу склала 3-4 млрд грн у тарифі.

Покриття вартості цих витрат закладено в тарифі на розподіл газу. Але Асоціація газового ринку вважає, що останній наказ Міністерства енергетики, швидко застаріває і не встигає за змінами на ринку, коли ціна на газ змінюється. Тому оператори ГРМ вимушені купують газ для ВТВ за ціною вже на 20-30 відсотків вищою, ніж закладено в тарифі.

Відповідно до постанови, середньозважений тариф по Україні на щодо розподілу 1000 м³ газу складає 513,7 грн., ще він включає рентабельність (прибуток) діяльності облгазів на рівні 0,9 %.

Замість того, щоб зменшувати витрати, менеджмент газорозподільних підприємств пропонує зростання тарифу у 2 рази, що має забезпечити власникам додатково щорічну тарифну виручку у розмірі 13 млрд грн..

Оператори ринку газу вважають, що на фінансовий результат впливає різниця тарифної та ринкової цін на газ для ВТВ, близько половини всієї тарифної виручки складають витрати на закупівлю газу для ВТВ.

Таблиця 3.2 - Витрати операторів ГРМ на ВТВ в 2017 році (витяг)

Оператор ГРМ	Витрати на ВТВ, млн грн	Витрати на ВТВ в тарифній виручці, % *	Обсяг газу для ВТВ, млн м ³	Ціна газу на ВТВ в тарифі, тис. грн за тис. м ³	Контролююча група
ПАТ «Київоблгаз»	542,97	59,8	87,4	6,21	РГК, Дмитро Фірташ
ПАТ «Харківгаз»	319,63	58,4	53,29	6	РГК, Дмитро Фірташ
ПАТ «Львівгаз»	467,81	49,1	78,39	5,97	РГК, Дмитро Фірташ
ПАТ «Лубнигаз»	46,02	48,2	7,69	5,99	Костянтин Бородін
ПАТ «Полтавагаз»	210,49	47,2	35,17	5,99	Олексій Лелюк
ПАТ «Волиньгаз»	158,98	46,1	26,9	5,91	РГК, Дмитро Фірташ
ПАТ «Дніпропетровськгаз»	440,21	45,4	71,3	6,17	РГК, Дмитро Фірташ
ПАТ «Чернігівгаз»	172,97	45,4	27,39	6,31	РГК, Дмитро Фірташ
ПАТ «Сумигаз»	169,34	40,1	27,39	6,18	РГК, Дмитро Фірташ
ПАТ «Запоріжгаз»	174,16	38,6	27,89	6,24	РГК, Дмитро Фірташ
ВАТ «Кіровоградгаз»	92,62	37,5	15	6,17	Нафтогаз
ПАТ «Донецькоблгаз»	152,01	36,8	22,3	6,82	Endless Moonlight, Trading Field (Гонконг), вирогідно Сергій Курченко
ПАТ «Харківміськгаз»	130,02	35,1	20,69	6,29	РГК, Дмитро Фірташ
ПАТ «Київгаз»	100,03	21,7	15,59	6,42	Юрій Бойко, вирогідно - Ігор Кононенко
Всього/середнє	6 026,46	46,5	992,1	6,12	-

* Компанії ранжовані за відсотком витрат на ВТВ

Джерело: постанови НКРЕКП про структуру тарифу розподільчих компаній, накази Міненерговугілля, [10]

Аналіз статистики витрат показав, що чим менший відсоток витрат на ВТВ у газорозподільної компанії, тим менші у неї збитки.

Ще одним напрямком надання збитковості газорозподільному підприємству (на думку НАК «Нафтогаз») є можливість махінацій за рахунок того, що збутові компанії, які згідно постанови Кабміну №187 продають газ населенню, фактично і за документами є дочірніми підприємствами облгазів.

Розглянемо, як це відбувається насправді. Ми вже зазначали вище, що для виконання норм ЗУ «Про ринок газу» (жовтень 2015 р.), всі облгази створили ТОВ «...газ збут». Наприклад ПАТ «Сумигаз» створило ТОВ «Сумигаззбут». Відповідно до постанови КМУ №187 новому підприємству надано спеціальний обов'язок щодо постачання газу населенню та підприємствам Теплокомуненерго (ТКЕ). Тому власники розподільчих компаній можуть не лише отримувати тарифну виручку, а й контролювати увесь грошовий потік від продажу газу ТКЕ та населенню. І на відміну від

постачальників (рентабельність яких 0,9 %), постанова №187 закріплює рентабельність «збутів» на рівні 2,5 %.

За словами, голови НАК «Нафтогаз» Андрія Коболева та його заступника Юрія Вітренка, «облгази мають збитки лише на папері. Їх власники викрадають ресурси, натомість отримуючи готівку за нього». У операторів газопостачання втрати газу менші, чим обсяги ВТВ, затверджені державою. Ми вже вказували вище, що в 2017 році лише норми втрат технічного газу склали приблизно 1 млрд м³. А ще А.Коболев допускає менші поставки газу населенню та підприємствам ТКЕ з боку облгазів, ніж проходить у паперах. Неврахований газ продають промисловим споживачам не по соціальній ціні, а по ринковій. Можуть робити це готівково, не вказуючи це у звітності.

Такі дії довести складно, бо облгази проводять і розподіл, і постачання газу (тобто справжні дані лише у самих газорозподільних компаній).

ВИСНОВКИ

За результатами написання дипломної роботи бакалавра можна зробити такі висновки.

Аналіз фінансового стану підприємства є досить складним явищем, його теоретичні та методичні аспекти досліджували багато українських та зарубіжних вчених-економістів: Cardoso R.L., Голов С., Брейлі Р., Івахненко В. М. та інші.

Економічна категорія «фінансовий стан підприємства» є результатом взаємодії багатьох елементів фінансових відносин, що відображується у сукупності економічних чинників і характеризується системою показників, коефіцієнтів, критеріїв, які відбивають наявність, розміщенні і використання фінансових ресурсів підприємства.

Сутність аналізу фінансового стану проявляється через його принципи, завдання, способи і прийоми. Саме про це, а також напрямки аналізу йшлося у першому розділі роботи.

У другому розділі проведено аналіз фінансового стану реального підприємства, що працює на газовому ринку України – АТ «Оператор газорозподільної системи «СумиГаз».

Протягом останніх років у газовому секторі України відбулось багато змін, він постійно реформується і змінюється. Всі ці процеси відбиваються на фінансовому стані підприємств галузі. Підприємство АТ «Оператор газорозподільної системи «СумиГаз» не є виключенням.

Підприємство останні роки працює з великими збитками, але не вважає себе банкрутом, збільшує кредиторську заборгованість. Воно за показниками фінансової звітності є фінансово нестійким і неплатоспроможним. Баланс підприємства неліквідний. У АТ «СумиГаз» навіть розмір власного капіталу за балансом від'ємний.

Щоб визначити причини такої ситуації ми вивчили додаткову літературу і прийшли к висновку. Причиною такої ситуації є дії власників

підприємства, які вражають за потрібне максимально збільшувати витрати підприємства, щоб добитися у держави в особі НКРЕКП зростання тарифів на транспортування газу, які вона контролює. Методи роботи менеджменту підприємства спрямовані не на покращання його діяльності, а на отримання можливих преференцій та пільг від держави, а також отримання додаткових коштів від «сірого» ведення бізнесу.

На нашу думку, лише чесна робота дозволить підприємству бути безбитковим і за паперами.

ПЕРЕЛІК ПОСИЛАНЬ

1. Cardoso R. L. Vagueness on the left side of balance sheet classification / R. L. Cardoso, Andre C. B. de Aquino. — Working Paper Series. — January 12, 2009 / [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=1326560
2. Penno Mark C. Rules and accounting vagueness in conceptual frameworks / [Текст] / Mark C. Penno // Accounting Horizons. — Volume 22, Issue 3. — September 2008. — P. 339—351.
3. Андрющенко І. Є. Аналіз фінансової стійкості підприємства в межах концепції оцінювання його життєздатності [Текст] / І. Є. Андрющенко // Держава та регіони. Економіка та підприємство. — 2015. — № 6. — С. 44-48.
4. Базилінська О.Я. Фінансовий аналіз: теорія та практика [Текст]/ Базилінська О.Я. -К.:Центр учбової літератури, 2009.-328 с.
5. Борецька Н. П. Аналіз і прогнозування фінансової стійкості підприємства [Текст] / Н. П. Борецька, К. В. Міщенко // Інвестиції: практика та досвід. — 2016. — № 20. — С. 63-66.
6. Брейли, Р. Принципы корпоративных финансов [Текст]: / пер. с англ. / Р. Брейли, С. Майерс. — М.: Олимп-Бизнес, 1997. — 1020 с. — ISBN 986-136-243-1.
7. Бурденко І. М. Маніпулювання даними фінансової звітності: цілі, мотиви та об'єкти [Текст] / І. М. Бурденко, А. В. Джолос // Проблеми і перспективи розвитку фінансово-кредитної системи України : збірник матеріалів I Всеукраїнської науково-практичної конференції 23-24 листопада 2016 р. / Ред. кол.: І.О. Школьник, І.І. Рекуненко, С.В. Леонов, С.М. Фролов, І.І. Д'яконова, Т.А. Васильєва, І.В. Белова, М.Г. Мінченко, О.В. Ісаєва. — Суми : ННІ БТ "УАБС" СумДУ, 2016. — С. 223-226.
8. Войціцька В. Красти слід галузями, або Посібник для олігарха-початківця / В.Войціцька, М. Когут / [Електронний ресурс]. — Режим доступу: https://dt.ua/energy_market/krasti-slid-galuzuami-aboposibnik-dlya-

oligarha-pochatkivcsya-248472_.html

9. Головнев С. Что такое производственно-технологические потери в газовых сетях? [Электронный ресурс]. — Режим доступа: <https://projects.censor.net.ua/gasnetworks/>.

10. Головнюв С. Скільки Фірташ та інші заробляють на розподілі газу. [Електронний ресурс]. — Режим доступа: https://biz.censor.net.ua/resonance/3074767/sklki_frtash_ta_nsh_zaroblyayut_na_rozpodl_gazu

11. Голов, С. Вдосконалення бухгалтерського обліку і фінансової звітності в Україні в контексті євроінтеграції [Текст] / С. Голов // Бухгалтерський облік і аудит. – 2014. – № 1. – С. 3-17.

12. Добровський В.М. Звітність підприємств: Навч.-метод. посібник. – К.: КНЕУ, 2004.

13. Єльнікова, Ю. В. Обмеженість в аналізі фінансової звітності [Текст] / Ю. В. Єльнікова, К. О. Леоненко // Глобальні та національні проблеми економіки. – 2017. – № 16. – С. 839-844

14. Звітність АТ «СумиГаз» за 2019 р. [Електронний ресурс]. — Режим доступа: <https://sm.104.ua/ua/informacija-pro-kompaniju/informacija-dlja-akcioneriv/accouting>

15. Івахненко В.М. Курс економічного аналізу: Навчальний посібник. – Київ: Знання-Прес, 2000. – 207 с.

16. Ковтуненко Ю. В. Фінансовий аналіз діяльності підприємства в умовах економічної нестабільності [Текст] / Ю. В. Ковтуненко, А. Г. Олексійчук // Глобальні та національні проблеми економіки. – 2017. – № 18. – С. 234-238.

17. Колесніченко А. С. Фінансовий аналіз та обліковий процес як базис формування конвергентної платформи сучасної системи управління [Текст] / А. С. Колесніченко // Глобальні та національні проблеми економіки. – 2017. – № 16. – С. 864-868.

18. Лагун М. Інформаційне забезпечення аналізу фінансового стану підприємств при визначенні його потенціалу [Текст] / М. Лагун //

Формування ринкових відносин в Україні. – 2015. – № 9. – С. 64 – 68.

19. Лизогуб, М. М. Індикатори фінансової стійкості як засіб оцінки ефективності фінансової системи України [Текст] / М. М. Лизогуб // Інвестиції: практика та досвід. – 2018. – № 12. – С. 99-102.

20. Максимова, В. Ф. Покращення якості фінансової звітності: обліково-контрольний аспект [Текст] / В. Ф. Максимова // Науковий вісник Ужгородського університету. Економіка. – 2010. – Вип. 29, Ч. 1 : Удосконалення обліку, аналізу, аудиту і звітності в сучасних умовах глобалізаційних процесів у світовій економіці. – С. 351-356.

21. Методика аналізу фінансово-господарської діяльності підприємств державного сектору економіки, затверджена Наказом Міністерства фінансів України 14.02.2006 №170

22. Методика інтегральної оцінки інвестиційної привабливості підприємств та організацій, затверджена наказом Агентства з питань запобігання банкрутству підприємств та організацій від 23.02.98 р. N 22.

23. Методика проведення поглибленого аналізу фінансово-господарського стану неплатоспроможних підприємств та організацій, затверджена Наказом Агентства з питань запобігання банкрутству підприємств та організацій 27.06.1997 р. № 81;

24. Методичні рекомендації щодо виявлення ознак неплатоспроможності підприємства та ознак дій з приховування банкрутства, фіктивного банкрутства чи доведення до банкрутства, затверджені Наказом Міністерства економіки України 19.01.2006 № 14 (у редакції наказу Міністерства економіки України 26.10.2010 № 1361).

25. Міщук Є. В. Аналіз дебіторської та кредиторської заборгованості: проблемні аспекти [Текст] / Є. В. Міщук, І. І. Сідорова // Інвестиції: практика та досвід. – 2018. – № 2. – С. 54-57.

26. Нагайчук В. В. Аналіз фінансової стійкості підприємств та напрями її забезпечення [Текст] / В. В. Нагайчук, Н. Є. Ковальчук // Вісник Національного університету "Львівська політехніка". Менеджмент та

підприємництво в Україні: етапи становлення і проблеми розвитку. – 2017. – № 875. – С. 71-76.

27. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку «Загальні вимоги до фінансової звітності», затверджене Наказом Мінфіну України від 07.02.2014 р. №73 зі змінами і доповненнями.

28. Підвисоцька Л. Я. Аналітичні інструменти в контролі дебіторської заборгованості для забезпечення безперервності діяльності [Текст] / Л. Я. Підвисоцька // Ефективна економіка. – 2017. – № 11.

29. Положення про порядок здійснення аналізу фінансового стану підприємств, що підлягають приватизації, затверджене Наказом Міністерства фінансів України та Фонду державного майна України 26.01.2001 № 49/121.

30. Порядок проведення аналізу фінансово-господарського стану суб'єктів господарювання державних підприємств і підприємств, у статутному капіталі яких частка державної власності перевищує п'ятдесят відсотків, та підготовки на запити суду, прокуратури або іншого уповноваженого органу висновків про наявність ознак фіктивного банкрутства, доведення до банкрутства, приховування стійкої фінансової неспроможності, незаконних дій у разі банкрутства Наказ Міністерства юстиції України 26.02.2013 № 327/5

31. Тарасенко, Н. В. Фінансовий аналіз [Текст]: навч. посіб. / Н. В. Тарасенко, І. М. Вагнер. – Львів: Новий Світ-2000, 2019. – 444 с.

32. Фінансовий аналіз [текст] навчальний посібник /кол. авт.: Косова Т. Д. [та ін.]; [за заг. ред. Т. Д. Косової, І. В. Сіменко]. – К.: «Центр учбової літератури», 2014. – 440 с.

33. Фінансовий аналіз [Текст]: навч. посіб. / І. О. Школьник, І. М. Боярко, О. В. Дейнека [та ін.]; За заг. ред. І.О. Школьник. – К.: ЦУЛ, 2016. – 368 с.

34. Худик, О. Б. Удосконалення методики прогнозування фінансової звітності [Текст] / О. Б. Худик // Вісник Одеського національного університету. Економіка. – 2017. – Т.22, Вип. 3 (56). – С. 180-185.

35. Цал-Цалко Ю. С. Фінансовий аналіз [Текст]: підручник / Ю. С.

Цал-Цалко. – К.: Центр учбової літератури, 2008. – 566 с.

36. Швець А. Чому облгазам вигідно порушувати закон [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://sokyra.party/news/chomu-oblgazam-vigidno-porushuvati-zakon>.

Додаток А.

Баланс підприємства

		Дата	КОДИ
			31.12.2019
Підприємство	АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "ОПЕРАТОР ГАЗОРозПОДІЛЬНОЇ СИСТЕМИ "СУМИГАЗ"	за ЄДРПОУ	03352432
Територія	Сумська область, Зарічний р-н	за КОАТУУ	5910136300
Організаційно-пра вова форма	Акціонерне товариство	за КОПФГ	230
Вид економічної діяльності	Розподілення газоподібного палива через місцеві (локальні) трубопроводи	за КВЕД	35.22
Середня кількість працівників: 1776			
Адреса, телефон: 40021 м. Суми, Лебединська, 13, 0542659900			
Одиниця виміру: тис.грн. без десяткового знака			
Складено (зробити позначку "v" у відповідній клітинці):			
за положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку	☐		
за міжнародними стандартами фінансової звітності	☒		

Баланс (Звіт про фінансовий стан) на 31.12.2019 р. Форма №1

		Код за ДКУД	1801001	
Актив	Код рядка	На початок звітної періоду	На кінець звітної періоду	
1	2	3	4	
I. Необоротні активи				
Нематеріальні активи				
первісна вартість	1000	482	575	
накопичена амортизація	1001	1 018	1 189	
	1002	(536)	(614)	
Незавершені капітальні інвестиції	1005	25 367	25 686	
Основні засоби				
первісна вартість	1010	289 085	301 182	
знос	1011	529 853	564 498	
	1012	(240 768)	(263 316)	
Інвестиційна нерухомість				
первісна вартість	1015	0	0	
знос	1016	0	0	
	1017	(0)	(0)	
Довгострокові біологічні активи				
первісна вартість	1020	0	0	
накопичена амортизація	1021	0	0	
	1022	(0)	(0)	
Довгострокові фінансові інвестиції:				
які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	0	0	
інші фінансові інвестиції	1035	1 000	1 000	
Довгострокова дебіторська заборгованість				
	1040	17 404	9 951	
Відстрочені податкові активи	1045	1 979	9 507	
Гудвіл	1050	0	0	
Відстрочені аквізційні витрати	1060	0	0	
Залишок коштів у централізованих страхових резервних фондах	1065	0	0	
Інші необоротні активи	1090	867	524	

Усього за розділом I	1095	336 184	348 425
II. Оборотні активи			
Запаси	1100	1 765	3 386
Виробничі запаси	1101	0	0
Незавершене виробництво	1102	0	0
Готова продукція	1103	0	0
Товари	1104	0	0
Поточні біологічні активи	1110	0	0
Депозити перестраховання	1115	0	0
Векселі одержані	1120	0	0
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	72 627	63 213
Дебіторська заборгованість за розрахунками:			
за виданими авансами	1130	45 556	27 099
з бюджетом	1135	7 310	6 773
у тому числі з податку на прибуток	1136	0	0
з нарахованих доходів	1140	0	0
із внутрішніх розрахунків	1145	0	0
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	597	520
Поточні фінансові інвестиції	1160	0	0
Гроші та їх еквіваленти	1165	11 264	16 927
Готівка	1166	0	0
Рахунки в банках	1167	0	0
Витрати майбутніх періодів	1170	0	0
Частка перестраховника у страхових резервах	1180	0	0
у тому числі в:			
резервах довгострокових зобов'язань	1181	0	0
резервах збитків або резервах належних виплат	1182	0	0
резервах незароблених премій	1183	0	0
інших страхових резервах	1184	0	0
Інші оборотні активи	1190	531	42
Усього за розділом II	1195	139 650	117 960
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття			
Баланс	1300	475 834	466 385

Пасив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Власний капітал			
Зареєстрований (паіовий) капітал	1400	1 048	1 048
Внески до незареєстрованого статутного капіталу	1401	0	0
Капітал у дооцінках	1405	0	0
Додатковий капітал	1410	314 601	317 198
Емісійний дохід	1411	0	0
Накопичені курсові різниці	1412	0	0
Резервний капітал	1415	0	0
Нерозподілений прибуток (непокрита збиток)	1420	-232 344	-492 942
Неоплачений капітал	1425	(0)	(0)
Виступлений капітал	1430	(0)	(0)
Інші резерви	1435	0	0

Усього за розділом I	1495	83 305	-174 696
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення			
Відстрочені податкові зобов'язання	1500	0	0
Пенсійні зобов'язання	1505	0	0
Довгострокові кредити банків	1510	0	0
Інші довгострокові зобов'язання	1515	19 200	13 087
Довгострокові забезпечення	1520	13 577	15 242
Довгострокові забезпечення витрат персоналу	1521	0	0
Цільове фінансування	1525	0	0
Благодійна допомога	1526	0	0
Страхові резерви	1530	0	0
у тому числі:			
резерв довгострокових зобов'язань	1531	0	0
резерв збитків або резерв належних виплат	1532	0	0
резерв незароблених премій	1533	0	0
інші страхові резерви	1534	0	0
Інвестиційні контракти	1535	0	0
Привокний фонд	1540	0	0
Резерв на виплату джек-поту	1545	0	0
Усього за розділом II	1595	32 777	28 329
III. Поточні зобов'язання і забезпечення			
Короткострокові кредити банків	1600	0	0
Векселі видані	1605	0	0
Поточна кредиторська заборгованість за:			
довгостроковими зобов'язаннями	1610	5 888	6 397
товари, роботи, послуги	1615	286 273	539 260
розрахунками з бюджетом	1620	4 032	7 383
у тому числі з податку на прибуток	1621	0	0
розрахунками зі страхування	1625	2 235	2 248
розрахунками з оплати праці	1630	8 534	8 499
одержаними авансами	1635	17 743	13 158
розрахунками з учасниками	1640	66	66
із внутрішніх розрахунків	1645	0	0
страховою діяльністю	1650	0	0
Поточні забезпечення	1660	8 886	9 556
Доходи майбутніх періодів	1665	0	0
Відстрочені комісійні доходи від перестраховиків	1670	0	0
Інші поточні зобов'язання	1690	26 095	26 185
Усього за розділом III	1695	359 752	612 752
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття			
Чиста вартість активів недержавного пенсійного фонду	1800	0	0
Баланс	1900	475 834	466 385

Керівник

Тацький К.В.

Головний бухгалтер

Шинкаренко В.І.

Додаток Б

Звіт про фінансові результати підприємства

Підприємство	АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "ОПЕРАТОР ГАЗОРозПОДІЛЬНОЇ СИСТЕМИ "СУМИГАЗ"	Дата за ЄДРПОУ	КОДИ
			31.12.2019
			03352432

Звіт про фінансові результати
(Звіт про сукупний дохід)
за 2019 рік
Форма №2
I. Фінансові результати

Стаття	Код рядка	За звітний період	Код за ДКУД
			1801003
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	368 421	424 735
Чисті зароблені страхові премії	2010	0	0
Премії підписані, валова сума	2011	0	0
Премії, передані у перестраховання	2012	(0)	(0)
Зміна резерву незароблених премій, валова сума	2013	0	0
Зміна частки перестраховиків у резерві незароблених премій	2014	0	0
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(532 576)	(540 985)
Чисті понесені збитки за страховими виплатами	2070	(0)	(0)
Валовий:			
прибуток	2090	0	0
збиток	2095	(164 155)	(116 250)
Дохід (витрати) від зміни у резервах довгострокових зобов'язань	2105	0	0
Дохід (витрати) від зміни інших страхових резервів	2110	0	0
Зміна інших страхових резервів, валова сума	2111	0	0
Зміна частки перестраховиків в інших страхових резервах	2112	0	0
Інші операційні доходи	2120	26 619	50 942
Дохід від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2121	0	0
Дохід від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2122	0	0
Дохід від використання коштів, вивільнених від оподаткування	2123	0	0
Адміністративні витрати	2130	(59 500)	(43 821)
Витрати на збут	2150	(0)	(0)
Інші операційні витрати	2180	(77 426)	(4 348)
Витрати від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2181	0	0
Витрати від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2182	0	0
Фінансовий результат від операційної діяльності:			
прибуток	2190	0	0
збиток	2195	(274 462)	(104 781)
Дохід від участі в капіталі	2200	0	0

Інші фінансові доходи	2220	9 694	970
Інші доходи	2240	0	0
Дохід від благодійної допомоги	2241	0	0
Фінансові витрати	2250	(5 810)	(3 525)
Втрати від участі в капіталі	2255	(0)	(0)
Інші витрати	2270	(0)	(0)
Прибуток (збиток) від впливу інфляції на монетарні статті	2275	0	0
Фінансовий результат до оподаткування:			
прибуток	2290	0	0
збиток	2295	(270 578)	(107 336)
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	7 528	5 832
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305	0	0
Чистий фінансовий результат:			
прибуток	2350	0	0
збиток	2355	(263 050)	(101 504)

II. Сукупний дохід

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Дооцінка (уцінка) необоротних активів	2400	0	0
Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів	2405	0	0
Накопичені курсові різниці	2410	0	0
Частка іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств	2415	0	0
Інший сукупний дохід	2445	2 452	2 586
Інший сукупний дохід до оподаткування	2450	2 452	2 586
Податок на прибуток, пов'язаний з іншим сукупним доходом	2455	(0)	(0)
Інший сукупний дохід після оподаткування	2460	2 452	2 586
Сукупний дохід (сума рядків 2350, 2355 та 2460)	2465	-260 598	-98 918

III. Елементи операційних витрат

Назва статті	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Матеріальні затрати	2500	344 579	326 756
Витрати на оплату праці	2505	181 462	155 015
Відрахування на соціальні заходи	2510	38 527	32 676
Амортизація	2515	23 211	22 830
Інші операційні витрати	2520	81 723	43 181
Разом	2550	669 502	580 458

IV. Розрахунок показників прибутковості акцій

Назва статті	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Середньорічна кількість простих акцій	2600	4 193 436	4 193 436
Скоригована середньорічна кількість простих акцій	2605	4 193 436	4 193 436

Чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2610	-62,730000	-24,210000
Скоригований чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2615	-62,730000	-24,210000
Дивіденди на одну просту акцію	2650	0,00	0,00

Керівник

Тацький К.В.

Головний бухгалтер

Шинкаренко В.І.